

STM 1945

Johan Helmich Romans vistelse i Rom

Av Åke Vretblad

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

JOHAN HELMICH ROMANS VISTELSE I ROM

AV ÅKE VRETBLAD

Roman företog sin andra utrikes resa åren 1735—37 för att öka sina musikaliska kunskaper, skaffa nya musikalier till hovkapellet och icke minst för att söka bot för sin dåliga hörsel. Han anträdde resan på hösten 1735¹ och begav sig först till England, där han träffade »de store Musici, en Hendel, en Benoncini, en Doctor Gren, den italienska Geminiani med flera, som förstodo att sätta rätt värde på dess sällsynta gåvor»². Romans reseräkning visar att han begagnade tillfället att köpa musikalier i London till ett belopp, som översteg 800 daler kopparmynt. Antagligen stannade Roman i London till spelsäsongens slut — reseräkningen ger inga exakta data för denna del av resan — och via Paris kom han till Italien antagligen i början av hösten 1736 och vistades någon tid i Rom. Enligt Sahlstedt uppehöll sig Roman »över vintern i Neapel», men vi veta, att han redan i början av december, om icke tidigare, bodde i Rom. Han tycks där ha umgåtts med greve Nils Bielke, som åtnjöt högt anseende i den heliga staden och 1737 utsågs till »senator» därstädes. Nils Bielke har tydligen intresserat sig för Roman och omnämner honom i ett brev till sin maka, Hedvig Elisabet Sack, den 15 dec. 1736³:

— — — Nous avons ici à Rome Mr Roman, auquel on avait ordonné de retourner en Suède au mois du 7:bre passé, ce qui a été une chose impossible, lui étant à Naples et aux eaux d'Ischia, et puis, devant passer par Rome où l'air est presque infecté dans cette saison-là, il ne risquait rien moins que d'y laisser ses os; (oläsligt) il a voulu

¹ I Slottsarkivets räkenskaper för hovet finnas bl. a. en fullmakt (daterad 16 aug. 1735) för kapellisten Gudenschwager att lyfta Romans lön under dennes bortovaro samt en intressant reseräkning, som Roman ingav vid återkomsten.

² A. M. Sahlstedt, Åreminne . . . 1767, s. 17 f.

³ Bergshammararkivet, RA. Bielkes brev ha moderniserats i stavningen. — Att Roman omnämnes i Bielkes korrespondens påpekas första gången av Sigrid Leijonhufvud, Ur svenska herrgårdsarkiv, 1902, s. 141.

partir pour retourner en Suède, mais la saison étant d'une rigidité inouïe, il perdrait encore par les grands froids le peu d'ouïe qu'il a recouvré aux eaux sur nommés. Ainsi je l'ai conseillé en (oläsligt) ami de n'être si prodigue d'un de nos 5 sens, et d'attendre encore quelque semaines ici; ce qu'il fera à ce que j'espère. Je vous prie de faire mes compliments à Mr Franc et à sa femme et faites aussi éloquemment qu'il Vous sera possible les excuses de Roman auprès du Roi et de Mr Franc — — —¹

Brevet är intressant i flera avseenden. Man hade i Sverige begärt att Roman skulle återvända — antagligen var man icke nöjd med hans vikarie och saknade honom som ledare och solist — och vidare tycks Romans hälsa ha försämrats på grund av kölden i Rom. Roman följde icke Bielkes råd att stanna kvar några veckor, utan lämnade Rom i början av januari 1737². När Roman märkte, att klimatet i Rom var skadligt för hans hörsel, ansåg han det förvisso klokast att bryta upp. Kanhända längtade han även att få göra nya erfarenheter på andra orter och fann det på tiden att återvända hem. Roman gjorde sig emellertid ingen brådska, vilket framgår av reseräkningen. Den 24 januari inköpte han musikalier i Bologna och den 2 mars i Venedig. Reskassan började nu förmodligen tryta, ty där efter står endast Dresden upptagen med en post för noter och dessförinnan hade han enl. Sahlstedt uppehållit sig i Wien, München och Augsburg. När Roman återkom till Stockholm i juni, medförde han ett ansenligt notmaterial i sitt bagage. Under sin resa hade han köpt noter till ett sammanlagt belopp av 1,500 daler kopparmynt. Denna summa, som Roman använde under tre år, översteg väsentligt det årliga anslaget på 435 daler kopparmynt, som anvisats sedan Roman blivit ordinarie kapellmästare för att anskaffa och kopiera musikalier och hålla cembalon stämd. Kammarherre Franck attesterade Romans räkning, varför denne i sinom tid torde ha fått igen det belopp han förskotterat av egna medel.

Om sålunda denna resa sannolikt icke medförde någon varaktig förbättring i Romans hälsotillstånd, blev den däremot av stor betydelse för hans konstnärliga utveckling genom de impulser, han emottog särskilt i London och de insikter han förvärvade genom kontakten med de av Sahlstedt nämnda tonsättarna. Detta kommer till uttryck i de kompositioner han förde med sig hem — t. ex. Da-

¹ Med »Mr Franc» avser N. Bielke kammarherre Carl Franc, Romans närmaste förman, som svarade för »inseendet och directionen vid musiquen».

² I reseräkningen antecknar Roman, att han köpt musikalier i Rom den 4 jan. Denna uppgift stämmer icke exakt med Bielkes i brev den 14 jan. 1737: »Roman est partie d'ici, il y a 15 jours» (Tessin-samlingen, RA, vol. 12^{1/2}).

vids psalm 25: 11 och 48: 10, som bära påskriften »Neapel» — vidare i avskrifter och studieverk samt framför allt i de stora vokala verk, som tillkommo åren efter hans återkomst. I sitt Äreminne säger Sahlstedt:

Vår Roman reste ut såsom stor Musicus och kom större hem igen. Han hade med sig en samling av de härligaste musikalier och var nu i stånd att uppfylla sitt äreställe i den svenska orkestern, Han hade dessutom såsom blämne och till sin ro och tidsfördriv varit uppmärksam åskådare av vad i andra länder märkvärdigt förekommit, det han ock upptecknat, och varom, utom annat, hans omständliga och vackra beskrivning över staden Rom nogsam vittnar, vilken ibland hans papper finnes¹.

Efter Romans död har denna beskrivning tillfallit Kalmar högre allmänna läroverks bibliotek, i vars tryckta katalog den uppges såsom anonym under titeln »Något om Rom (Anteckningar)»². Handskriften, som består av lösa lägg i folio, omfattar över 450 paginerade sidor jämte excerpter och löst bifogade kopparstick, hämtade ur topografiska verk, samt pennteckningar i tusch och krita, sannolikt efter förlagor, föreställande byggnader och skulpturer m. m. Den har säkerligen utförts av samme person, ehuru med stora intervaller, vilket visar sig i upprepningar samt ojämnhet i handstilen. Titelbladet med den blygsamma påskriften »Något om Rom» samt företalet ha utformats i samma vårdade, mjukt rundade stil, som man känner igen från Romans vokala verk. Ingenstädes förekommer författarens namn. Det är i synnerhet företalets avfattning, som övertygar läsaren om att handskriften utgör den av Sahlstedt omnämnda »omständliga och vackra» beskrivningen.

Denna lärospån gives intet ut för en fullkomlig berättelse om Rom. Titelbladet visar en slik omöjelig ting ej vara ärat. Har dock beskrivningen av en enda romersk kyrka nemligen Sanct Pers fyllt tvenne vidlyftiga band in folio. Är ändå icke utan fel vad som nu blivit fört till boks, är en samling af åtskillige vittre mäns anmärkningar. Mitt vistande i Rom och ett ensligt lantleverne vid hemkomsten mante mig att eftersinna vad jag sett och hört och att tolka för andra något av det, som på åtskilliga språk om kristenhetens huvudstad är skrivit. Detta ofärdiga utkast torde till äventyrs gagna därtill att egga någon den d[är] p[å] god svenska skreve det som bleve ordentligt. Skulle någon misslika uuderrättelsen om vissa byggnader, de där ofta åt andra nämnas men sällan beskrivas och den samma hellre ville

¹ Ibid. s. 19.

² Förteckning över Kalmar h. elementarläroverks boksamling, 1876, s. 215. — Handskriften citeras obetydligt moderniserad i stavningen. — I samma bibliotek finnes även ett manuskript av sonen A. H. Romann, »Journal öfver skieppet Adolph Friedrichs andra resa åren 1768—70», i folio.

bliva förd lik ett fientligt sändebud med förbundne ögon in och ut ur staden, än han gittade se kring sig, så är ju lätt att bläddra förbi från kalk och sten till kött och blod. Beröm har blivit tunt sått, ty som vår tids oseder tagit till, så äro ock flere felaktigheter att tala på hos måniskorne än dygder att berömma. Min läsare, Tin godhet gör mina skäl bättre än de äro. Lef lycklig, om Du kan.

Bortsett från den slående yttre likheten i handstil kan man tillskriva Roman författarskapet på två samverkande inre kriterier, frasen: »mitt vistande i Rom . . .» och den ödmjuka och resignerade ton, som kommer till uttryck i de sista meningarna. Denna pessimism och känsla av ensamhet, långt borta från konsertlivet, återkommer i Romans få bevarade brev och hans tolv punkter om »orsaker varmedelst musik råkat i lägervall»¹. Företalet utsäger klart att beskrivningen tillkommit, medan Roman uppehöll sig på landet, d. v. s. på Haraldsmåla. Framställningen bär, som redan sagts, spår av att ha tillkommit under längre tid och med flera avbrott och Roman återkom till densamma även under sina sista år — uppgiften om Roms folkmängd avser året 1754. Hans anteckningar kunna knappast sägas vara i sådant skick, att de böra bringas till tryck i sin helhet. Som redan antytts i företalet, har Roman använt historiska och topografiska arbeten av italienska, franska och engelska författare och mycket ofta finner man hänvisningar till dem i marginalen. Han behandlar ingående Roms sevärdheter och ägnar samhällsförhållanden och påvekyrkan stort utrymme. Anteckningarna ge tack vare sin bredd en god föreställning om Romans vida, humanistiska intressen. Innehållet och framställningssättet ge nya och tacknämliga bidrag till kännedomen om hans personlighet, vilket några utvalda avsnitt skall söka visa.

Roman är genomgående rätt reserverad och kritiskt inställd till allt nytt han upplever i Rom. På följande sätt skildrar han inredningen i ett palats:

Inredningen är nästan hos alla samma och enahanda: röda damasttapeter med rött virkat sammet överst, jämte några prälsamma oäkta guldgaloner och frantsar, som här och där inflikade finnas eller och hava de tavlor i stället för tapeter. Disse äro i sanning de bästa man vill se, men när man råkar 5 à 6 rum efter varann, fullproppade med allehanda skilderier, så tycker man sig vara uti en marknadsbod, där de köpa och sälja ideliga tavlor. Dessutom stå deras tavlor ur fula och gammalmodiga ramar, som alldeles vanställa dem. Speglar äro ganska sällsynta och alltid av smärsta slaget. Porslin och kristall äro ej mycket

¹ Se brev (till J. H. Lidén) 19 maj 1757 (UUB), 22 aug. 1748 (KB), Tal till K. Vetenskapsakademien 10 okt. 1747 (KVA); P. Vretblad, J. H. Roman, 1, 1914, s. 113.

brukbara hos dem. Det är väl sant att man i stället finner härliga stoder, men de borde ställas uti ett galleri sal eller snarare sagt i en trädgård, ty kamrar äro byggde att hysa folk men icke skapelser . . .¹

Roman uppehåller sig mycket vid påvens makt och den katolska kyrkans ceremonier. Efter en mycket detaljerad skildring av en procession skriver han till sist:

Denna processionsritt och ståt lærer synas uti kopparstycken vackrare än som den är i själva verket. Den liknar en maskerad och anstår illa den som säger sig vara Kristi Vicarius. Alla lekmän komma svartklädda, större delen klerker uti violett klädebonad och rida på mulåsnor; allt detta gör en sorglig ståt. De mesta kardinaler äro gamle och att se dem till häst länder föga till deras fördel. Ordningen av själva marschen var slätt, ibland räckte det en fjärdedels timma emellan det som varit och det som komma skulle. Prydnaderna på äreporten voro av papper. Några dagar förut hade ett starkt slagregn skämt hårt allsammans. När påven kom utur kyrkan, var oordningen med många vagnar så stor, att påven måste vänta en timma innan han kunde komma derifrån.²

Han retar sig mycket på prästernas världslighet och ger en drastisk och målande skildring av, hur de te sig för en nordbo och sann lutheran:

Att tala i allmänhet om prästerskapet uti Italien, så äro deras åthävor i predikstolen föga anständiga. De höja och fälla målföret från discant till bas tjugo gånger på en fjärdedels timma och deras tal har varken kraft eller vikt. De ropa och skrika, rista och häva sig. Större delen av deras predikstolar äro byggda som läktare, där de spatsera av och till, stampa, bulta och larma häftigt. Allt detta gagnar till intet. De veta ej att yttra sig ibland med saktmodighet, ibland med iver att beveka, röra och intaga deras åhöreres hjärtan. Dessutan hörer man ej annat än fabler och legender (så kallade heligas levnadslöpp, långt och förtretligt att höra). För någon tid sedan predikade en karmelitermunk om Magdalena för spinnhus-tärnor och lämnade sina tankar fritt lopp. Att så mycket mer upphöja den botfärdiga synderskans försakelse av allt världsligt nöje höll han på en god fjärdedels timma att måla henne som den sängtäckaste bland kvinnor, Ingen fägring finnes på den fullkomligaste kropp, som icke han föreställde med de ljuvligaste färger. Han talte snarare som en väl underrättad målare än som en predikant. Kanhända han gjorde som Perrin del Vagus, den där nästan alltid målade sin maitresse Dulcinées porträtt var gång han skulle måla en vacker kvinna i ett historie-stycke³.

Det skulle föra för långt att följa Romans skildring av påvedömet betydelse för de ekonomiska och sociala förhållandena i Italien, i

¹ Något om Rom, s. 45.

² Ibid. s. 85.

³ Ibid. s. 85.

vilken han synes eftersträva en sakligt dokumenterad framställning. Mer omedelbar är han i det parti, som behandlar det dagliga livet, umgängessätt och offentliga nöjen. Man har en känsla av att han här ger uttryck åt egna erfarenheter.

En romare som aldrig rest ur siktet av Petri kyrka och sådana äro många säger att ingenting kan liknas vid romerska roligheter. Romarna hava intet begrepp om ett rätt nöje och när de skola roa sig som bäst sker det intet utan ett tvunget väsende så att glädjen snart stannar i ledsnad. Var och en gäspar i sin vrå och frågar grannen om icke där är roligt. Ett fritt sätt att leva har ej kommit på deras lott och när de låna andras fria seder, kläder det dem dock intet. De glömma då bort all hövlighet, som dessutom är föga gängse bland dem och de veta bättre att betyga vördnad än att visa hövlighet. Till att lära känna dem, måste man se dem på deras lantgods, där krusa de mindre och äro bättre att umgås med än i staden. På landet leva de kostsamt, men denna kostnaden gör dem ej den heder, som hon borde göra, ty det ser ut som de skulle göra det ogärna. Den största kostnaden på deras gästabad består uti desserten (eftersläppet). En svensk matmor ger oss bättre mat än tio italienske kockar kunna laga med all deras skryt.

Om intet andackt eller ock nygirighet lockar några till Rom kommer annars ingen dit, ty där är nog ledamt. Dock finnes där främmande, i synnerhet änglandare, som äro ganska mycket intagna av kärlek till Rom.

Där stiger folket sent upp och går sent till sängs. Det första de göra om morgonen är att dricka chokolade, höra mässa uti deras hus-kapell; nästan alla förnäma hus äro därmed försedda. Sedan göra de besök på några ställen, komma så hem middagstiden, kläda av sig och äta sparsamligen. Efter måltiden lägga de sig mellan lakan och sova bort en timma eller två, därpå går åter ett par timmar förbi med att göra intet; så kläda de på sig och gå till Menighetsporten och från denna porten till Porte Molae. Dessa spatserplatser är illa stenlagda. Man går där mellan tvenne murar och några slätta hus, där är ingen frisk luft och en må storkna av damm. Vid solsättningen kommer allt det grannklädda folket till den spanska platsen och roar sig där på sätt och vis som förr är sagt. När de komma från denna platsen, går var och en och gör sin uppvaktning hos dem som maktena hava och de myndiga göra varandra statsvisiter. Klockan tu om natten, det är vid pass klockan tie efter våra ur, de längste sommardagar, då söker man sällskap (conversationi). Sådana kunna delas uti trenne klasser: stora spelsällskap, synnerliga sällskap, där man ock spelar, och sällskaper, där man intet annat gör än språkar.

Det tredje slags sällskapet, där man intet spelar, samlar sig gemenligen hos någon av prinsarna. Man kommer in uti ett stort rum, som har två fattiga ljus i stora silverstakar på gammalmodiga querdoner, som ock äro av silver. Den som intet vet var värden och värdinnan i huset pläga sitta, skulle svårligen kunna gissa, så att han råkade på att hälsa rätt. En vattenkonst uti ett ganska stort silverkärl ger ett

susande ljud av vattnet, som ständigt springer och lockar fram sömnen på de närvarande. Det tyckes som alla i rummet vore rädda att väcka upp någon som sover; de viska varann i öronen och var och en måste akta det stället som hans goda och oblida lycka har tilldelat honom, ty det vore mycket ohöviskt att flytta någon stol och rubba sittordningen. Därföre, så framt man intet vill tala genom en lur, måste man låta nöja sig att endast tala med sin granne. Rätt som man är inkommen uti rummet, komma tvenne pager och bjuda vatten med is, och skulle man så ofta njuta denna drycken, som den bjudes, bliver snart magen ett isländskt hav. Denna tystheten och alla kardinaler, prelater och abboter klädde i svart samt de två smala ljusen, som i ett så stort rum göra ett sorgeligt sken, allt detta förorsakar, att man snart tror ett sådant sällskap vore därtill att vaka över lik. En kyrkogård påminner oss intet om vår dödlighet med större eftertryck. Ibland händer dock att någon i sällskapet höjer rösten och berättar nya tidningar. De angå gemenligen det som hänt inom Roms murar, vad påven har sagt eller om ett medikament intet haft någon god verkan hos påven, om någon kardinal eller prelat, om vackert och fult väder, om hettan och kölden, om ny och nedan och om jordbruket. Sedan dessa angelägna ämnen blivit med all varsamhet noga skärskådade ända till midnatten, går var och en hem till sitt med tom mage. Då är bäst att hemma äta sig mätt och sedan lära mera på en halvtimma utur en god bok, än man kanske hela dagen fått lära uti vidlyftiga sällskaper.

Sådant är sättet att leva i Rom, ledsamt nog för en främling. Dock bör en yngling se denna staden. Han får här ett rätt begrepp om byggningskonst, en god smak uti målningar och uti bildhuggarekonsten och kan då göra sig en rätt tanka om det gamla Roms forna prakt. Men när han väl betraktat alltsammans, blir hans bästa råd att skynda sig dädan, ty han lär ingenting och mycket kan han glömma. Inga exercitier lär han där med besked. Ingen fäktmästare råkar han, som är bevänt med, knappt ges där en språkmästare, som kan italienska språket försvarligt. De som giva sig ut därföre att kunna lära andra äro nästan alla främmande och hava varken ett rätt uttal, ej heller rätta sättet att undervisa någon . . .¹

Man får ett starkt intryck av, att Roman haft svårt att anpassa sig efter levnadsvanorna i Rom och funnit det besvärligt att komma till rätta med de konventionella umgängesformerna. Han trivdes icke i de förnäma kretsarna och detta stämmer rätt väl in på den flärdfrie och tillbakadragne konstnär, vilkens porträtt Sahlstedt skisserat. Man får icke låta Romans reserverade inställning till mångt och mycket skymma bort känslan av tacksamhet inför det storslagna han fått uppleva, vilken drev honom att nedskriiva och bevara sina minnen åt eftervärlden. Bakom hans inställning till den katolska kyrkan ligger ett uppriktigt, protestantiskt sinnelag. Kanhända har Roman icke helt kunnat dölja en viss besvikelse över, att vistelsen i

¹ Ibid. s. 131.

Rom blev till men för hans hälsa, även om detta aldrig direkt kommer till uttryck.¹

Självfallet letar man särskilt efter notiser rörande musik. Roman är på denna punkt tyvärr ganska förtegen och kommer endast vid två tillfällen in på detta område. Mycket lakoniskt omnämner han framförandet av Allegris Miserere i Sixtinska kapellet:

Den sista onsdagen uti fastlagen komma alla kardinalerna om eftermiddagen till det påviska kapellet att bevista vesperen, som sjunges av påvens musici, alldeles utan accompagnement (strängespels och orgelverks tillhjälp). Detta arbetet räknas för ett ibland de aldru vackraste musikaliska sammansättningar och skattas här så högt, att det är förbudt vid straff av bannlysning att låta någon få en avskrift däraf.²

Utförligare och intressantare är avsnittet om operan.

Under karnevalstiden hava de tvenne teatrar till opera och 4 à 5 till komedier. Ibland alla dessa är ej mer än en enda som är vacker, vilken kallas av några fruntimmers teatern men mestadelen kallar honom Théâtre d'Aliberti, eftersom han blivit byggd av Greve Aliberti. Detta rummet är ofantligt stort, så att ljudet av rösterna tappas bort; där äro sju rader med loger (kamrer) låga och små, som gör att salen ser ut som ett hönshus. Uti parterren kunna 900 personer sitta i gott mak. Teatern är stor, mycket hög och har vackra prydnader (dekorationer) men omskiftet av scener sker intet med den snällhet som på andra ställen. När de omsider fått allt i ordning, så är det vackert nog. De trenne förste aktörernas kläder äro dyrbara. De andra äro rätt vederstyggelige. Rösterna äro ljuvliga. Musiken är ibland bättre, ibland sämre. Dansen är misshagligare än man någonsin kan ställa sig före. Kvinnfolk få icke visa sig på någon teater uti Rom, utan i deras ställe ser man karlar, klädda i kvinnfolkskläder, varav kommer att operan i Rom är alltid sämre än på andra ställen i Italien. Icke dess mindre ehuru förargligt det ock är, att se desse uslingar härma kvinnfolk i deras åtbörder, så vinna de dock samma lovord, som de bästa aktriser annorstädes. Man ledsnar ock att se vanföre och lytta armlingar brysta sig och apa efter en Roland, Hercules eller någon dylik kämpe, som de skola föreställa; jämväl är ock ledsamt att aldrig se mer än sex personer och intet ombyte, inga maskiner. En sådan opera borde snarare kallas concert. De goda rösterna äro ganska få till antalet, och uti hela Rom äro ej mer än 5 à 6 karlar och 3 kvinnfolk, som hava namn före att sjunga väl, Komponisterna måste gemenligen förskrivas från andra orter, när karnevalen instundar.³

Med denna raskt utförda beskrivning har Roman lämnat en förmodligen träffande karakteristik. Roman befattade sig aldrig mer ingående med denna konstform. Citatet vittnar dock om hans intresse

¹ Inga personliga tonfall finner man sålunda i Romans avsnitt om temperaturen i Rom och dess tvära växlingar (s. 440).

² Ibid. s. 171.

³ Ibid. s. 75.

för opera ock icke endast den musikaliska sidan. Tyvärr är han fåordig på tal om musik och det förefaller som om han tillhörde den kategori musiker, som ogärna gå in på och utveckla sina tankar om tonkonsten. Romans operaideal var tydligen det venetianska-neapolitanska musikdramat, som han lärt känna i dess fulla glans redan under sin första Englandsresa. Den romerska operan tillfredsställde icke hans krav på dramatisk illusion och han saknar mycket sensationen av snabba scenväxlingar och scenvagnar, »maskiner».

Roman nämner i förbigående, att baler brukar förekomma under karnevalstiden. Tack vare Nils Bielkes brev veta vi, att Roman komponerat musik till dessa tillfällen och att denna blivit mycket uppskattad. I det brev till sin maka, vari han omnämner Romans avresa, meddelar Bielke vidare:

Il m'a laissé des minuets, que j'ai fait jouer aux bals de la maison Corsini (qui est la maison Poppaline à présent). Tout le monde en a été charmé, et n'a fait que les répéter du commencement jusqu'à la fin du bal.¹

Två år senare skriver Bielke:

Je vous prie, ma chère femme, de saluer Mr Roman de ma part et le prier de m'envoyer le plutôt qu'il sera possible, une douzaine de minuets de sa composition, copiée sur du postpapier, afin que je puisse les faire jouer au bal le Carneval prochain. Ceux qu'il m'avait laissés à son départ d'ici, ont été très goûtés.²

Åtminstone teoretiskt förefinnes den möjligheten att kompositioner av Roman bevarats i Rom, även om man knappast torde ha brytt sig om att spara dansmusik, när den blivit omodern. Det skulle då möjligen vara andra verk av honom, ty märkligt nog tycks kyrkliga kompositioner av Roman ha blivit uppförda i Rom. I sin handledning »För begynnare i tonkonsten . . .» (1802) omnämner J. Adolf Miklin Roman i förbigående på tal om Kraus. Denne förtjänade att jämföras med en av sina företrädare i kapellmästaretjänsten, »Roman (svensk) [!], vars kyrkomusik ännu med bifall spelas i Italien»³ Det är icke bekant, vad Miklin har för grund till detta påstående. Det kan tänkas att han blott stöder sig på muntliga meddelanden av fadern, Johan Miklin, som var elev till Roman, och att formuleringen fått tillspetsningen »ännu» för att fästa läsarnas uppmärksamhet på den vid denna tid nästan förgätne mästaren.

¹ Brev 19 jan. 1737, Bergshammarsarkivet.

² Brev 28 nov. 1739.

³ S. 40.